

Školní pedagogika – informace k předmětu pro účastníky CŽV PS 2020

Předmět reaguje na nové poznatky pedagogických, psychologických a didaktických výzkumů o školním vyučování a učení a pokouší se je integrovat a zhodnotit pro školní praxi.

Posláním předmětu je iniciovat, podporovat a rozvíjet profesní vidění, vědění a jednání budoucích učitelů.

Předmět je vystavěn ze tří obsáhlejších bloků:

- (a) teorie a praxe školy jako instituce a organizace,
- (b) teorie a praxe tvorby, implementace a revize kurikula,
- (c) teorie a praxe školní výuky (vyučování a učení)

Výstupy z učení:

Po absolvování předmětu účastník/ce je schopen/na:

- s porozuměním používat základní odbornou terminologii školní pedagogiky;
- aplikovat základní odbornou terminologii školní pedagogiky na popis, analýzu, interpretaci a zhodnocení školy jako instituce a organizace, vybraných kurikulárních dokumentů a vybraných výukových situací;
- charakterizovat edukační prostředí školy, na níž absolvoval učitelskou praxi;
- na příkladu popsat a vysvětlit kurikulární procesy;
- na příkladech z praxe charakterizovat vybraná kritéria kvality výuky a zdůvodnit jejich důležitost pro každodenní práci učitele;
- naplánovat a s využitím sebereflexe zhodnotit vyučovací hodinu (zdůvodnění, relevance učiva, cíle, obsahy, metody, hodnocení a alterace);
- s využitím portfolia uvést příklady správně a nesprávně formulovaných výukových cílů;
- vysvětlit možné způsoby zjišťování a ovlivňování žákova pojetí učiva;
- formulovat učební úlohy různé kognitivní náročnosti;
- zdůvodnit v průběhu vlastní učitelské praxe uplatňované výukové metody při výuce stejného (obdobného) učiva;
- na příkladech ukázat různé možnosti hodnocení žáků a posoudit jejich výhody a nevýhody.

Osnova

1. Didaktická transformace obsahu (ontodidaktická, psychodidaktická, kognitivní).

Práce učitele s kurikulem.

Obsah: vzdělávací standardy, RVP, ŠVP, učitel jako tvůrce a uživatel kurikula.

Učebnice, učební materiály.

Výstupy:

Studující: (a) přiřadí vybrané cíle a obsahy školního vzdělávání k základním pojetím/teoriím kurikula (materiální vs. formální vzdělávání, esencialismus vs. progresivismus aj.);

(b) identifikuje klíčové oblasti v RVP relevantní pro výuku vybraného oboru;

(c) prostuduje ŠVP zvolené školy a charakterizuje deklarované principy/strategie, na nichž škola staví ŠVP;

(d) zjistí, jak je v ŠVP vymezeno učivo a výstupy pro jeden z jeho aprobačních předmětů a jak korespondují s filozofiemi vzdělávání Pasche et al.

Výstupy c) a d) shrne do 1–2 odstavců a odevzdá vyučujícímu podle pokynů.

2. Příprava učitele na výuku.

Obsah: Cíle vzdělávání, motivace žáků, vztah vyučování a učení, psychodidaktická transformace, učební úlohy.

Výstupy:

Studující na základě kritického zhodnocení přípravy na výuku:

- (a) uvede příklady formulace cílů kognitivních, afektivních a psychomotorických,
- (b) klasifikuje cíle výuky a učební úlohy dle úrovně Bloomovy taxonomie kognitivních cílů,
- (c) kriticky posoudí náročnost cílů výuky podle reálných schopností žáků,
- (d) připraví pracovní podmínky a prostředí pro žáky se specifickými vzdělávacími potřebami.

3. Kvalita výuky a její charakteristiky/komponenty.

Obsah: organizace výuky (využití času, přiměřené tempo, strukturovanost), zprostředkování cílů a obsahů (jasnost, strukturovanost, soudržnost), učební úlohy (kognitivní aktivizace), podpůrné učební klima (konstruktivní práce s chybou, adaptivita výukových postupů).

Výstupy:

Studující:

- (a) vysvětlí, jaké činnosti spadají do organizace a řízení výuky;
- (b) zdůvodní, jak organizace výuky souvisí s její kvalitou;
- (c) na příkladech ilustruje důvody nekázně ve výuce a navrhne možná řešení;
- (d) navrhne učební úlohy s různou úrovní kognitivní náročnosti, přičemž aplikuje principy kvalitní výuky.

4. Vyučování jako didaktická transformace/cyklus pedagogického uvažování a jednání. Aktéři a procesy výuky.

Obsah: učitel a žák ve výukové interakci, kvalita a efektivita výuky, organizace výukového procesu, reflexe výukového procesu

Výstupy:

Studující: (a) aplikuje své vědomosti a dovednosti při analýze výukového procesu a zhodnocení jeho kvality a efektivity na základě své zkušenosti z praxe, na vybrané videonahrávce vyučovací hodiny (z Virtuálních hospitací dostupné na www.rvp.cz) apod.

- (b) provede reflexi vlastní vyučovací hodiny a na jejím základě navrhne alteraci.

5. Realizace výuky

Obsah: vyučovací styly, výukové metody ve vyučování a učení, organizační formy výuky, didaktické prostředky a média.

Výstupy:

Studující:

- (a) navrhne vhodné výukové metody, organizační formy a didaktické prostředky a média pro výuku vybraného učiva;
- (b) na příkladu konkrétního učiva kriticky posoudí a ověří vhodnost zvolené metody a formy z pohledu učebního stylu žáka, vyučovacího stylu učitele a požadavku didaktické transformace obsahu.

6. Hodnocení žáků

Obsah: Formativní a sumativní hodnocení, normativní a kriteriální hodnocení, autonomní a heteronomní hodnocení a validita hodnocení, kompetence, strategie osvojování klíčových kompetencí

Výstupy:

Studující

- (a) používá vhodné diagnostické metody a nástroje s ohledem na jejich silné a slabé stránky;
- (b) aplikuje své vědomosti a dovednosti při tvorbě návrhu způsobu hodnocení konkrétní vyučovací hodiny/výukové aktivity;
- (c) stanoví cíl výuky a adekvátní způsob hodnocení úrovně jeho dosažení.

Literatura:

Pasch, M. et al. (2005). *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál. (kapitola 3, s. 34-51).

Maňák, J. & Švec, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: Paido.

Skalková, J. (2007). *Obecná didaktika*. Praha: Grada. (kap. 8,9,10).

Petty, G. (2013). *Moderní vyučování*. Praha: Portál.

odkaz na kurz Školní pedagogika:

<http://moodlinka.ics.muni.cz/course/view.php?id=2224>

heslo Comenius

Vybrané studie z časopisů: *Pedagogika*, *Pedagogická orientace*, *Orbis scholae*, *Studia paedagogica*, *Komenský*

<http://www.nuv.cz/t/aktualne-platne-zneni-rvp-zv>

Přehled základních témat

1. **Úvod** do problematiky – škola, výchova, vzdělávání, vzdělání. Požadavky k ukončení předmětu.
2. **Práce učitele s kurikulem** – vzdělávací standardy, RVP, ŠVP, tematické plány, učebnice, ontodidaktická transformace.
3. **Příprava učitele na výuku** – cíle výuky, motivace žáků, Bloomova taxonomie, učební úlohy, psychodidaktická transformace.
4. **Realizace výuky** – výukové metody, organizační formy výuky, didaktické prostředky a média, kvalita výuky.
5. **Výuka jako interaktivní proces** – interakce mezi učitelem a žáky/žákem, interakce mezi žáky, kognitivní transformace, podpurné učební klima, reflexe výuky, alterace.
6. **Hodnocení žáků** – funkce hodnocení, typy a možnosti hodnocení žáků, úskalí hodnocení, význam sebehodnocení.